

A CIVIL TÁRSADALOM

Pál Viktor, Boros Lajos, Kriska Olivér, Kocsis Károly

A társadalom tagjai nemcsak elkülönülő személyek, hanem különböző célból szerveződő közösségek részei is – e közösségek alkotják a civil társadalmat. A társadalom a civil tevékenysége során számos olyan kérdéssel foglalkozik, amelyek természetüknél fogva kiesnek az állam, illetve más intézmények látóköréből; kulturális értékeket teremtenek, illetve erősítik a társadalom tagjainak összetartozását. Szerepe a polgári demokratikus társadalmakban igen jelentős. Egyrészt erősíti az egyén felelősségvállalását, azt a szemléletmódot, hogy az életnek számos olyan eleme van, amelyet nem szükséges törvényekkel szabályozni, illetve nem az állam feladata megoldani őket. Másrészt lehetőséget teremt az egyén kiteljesedésére, és ezzel a társadalmi-közösségi kohézió, az identitás erősítésére is. Végül a polgári aktivitásnak a *politikai hatalmat és a piacot ellenőrző* és korlátozó szerepe is van, és *közvetítő lehet az állam, a piaci szereplők és a társadalom tagjai között.*

A civil aktivitást megvalósíthatják egyének, vagy különféle szerveződések hozhatnak létre meghatározott célokkal. E tevékenységek rendkívül sokszínűek, és az élet szinte minden területét érintik. Sokszor fordul elő – az igen gyakori karitatív tevékenység mellett – például a hagyományörzés, az identitás kifejezése és erősítése, a kultúra, az ismeretterjesztés vagy az érdekvédelem. A civil társadalom tevékenysége egy ország életében nemcsak problémák megoldására, hanem értékek létrehozására, a társadalmi kohézió és szolidaritás erősítésére is irányul. Az egyének, illetve szervezetek civil tevékenységüket anyagi ellenszolgáltatás nélkül, nonprofit módon, önkéntesen végzik.

A civil társadalom értelmezései és jelentősége

A civil társadalom fogalma sokféleképpen határozható meg, az értelmezések kiindulópontja azonban minden esetben az ún. állampolgári ethosz, ami azt jelenti, hogy a polgári társadalmakban az egyén mint állampolgár a polgári demokratikus állam törvényei, intézményei között él, cselekszik, de ezzel együtt a társadalom része is. E társadalom bonyolult szerkezetet alkot, rétegződik, társadalmi csoportokból áll, számos közösség alkotja. Ezek a közösségek jelentik – az egyén mint magánszemély mellett – a civil társadalom alappilléreit. A polgári társadalmakban tehát az egyén mint polgár társadalmi-politikai felelősséget vállalva végez közös

ségi, társadalmi tevékenységet akár saját maga, akár különféle szervezetek tagjaként. Így a civil társadalom az államtól független, szabadon gondolkodó és cselekvő egyének és közösségek összessége, ami mind az egyének, mind a közösségek közéleti tevékenységét magában foglalja. Egy társadalomban a piaci (magán) és az állami (közéleti) szervezetek mellett a civil szerveződések egy harmadik csoporthoz tartoznak, amely átmenetet képez: bár jogi formáját tekintve a magánszektorhoz tartozik, de közcélakat szolgál.

A civil társadalom erősen kötődik a polgári demokratikus berendezkedéshez, így alapvetően a nyugati típusú, modern társadalmakra jellemző, bár hasonló törekvések számos kultúrában megfigyelhetők. Noha a mai értelemben vett civil társadalom a felvilágosodás és a polgárosodás, illetve a társadalmi modernizáció során, a 17–18. században jött létre, előképeként tekinthető Európában a különféle jótékonyági intézmények, alapítványok, amelyek kezdetben főleg az egyházzal kapcsolódtak, és az uralkodótól, főuraktól kapott adományokra alapozva hozták létre őket.

A civil társadalmon belül elkülönülnek a civil szervezetek (pl. különféle egyesületek, alapítványok), melyek a civil aktivitás szervezett formái. Működésük körülményeit, feltételeit, gazdálkodással kapcsolatos feladataikat jogszabályok rögzítik. A politikai pártokat, szakszervezeteket általában nem sorolják a szerveződések közé, ugyanakkor a civil szervezetek egy jó része közéleti, politikai kérdésekkel is foglalkozik.

A civil szervezeteket gyakran nevezik „nem kormányzati” (non-governmental organization, NGO) szervezeteknek is, hogy kifejezzék az állami és a civil szervezetek elkülönülését. Ugyanakkor a civil társadalom és az állam viszonya egyfajta szimbiózisaként értelmezhető: a civil szervezetek nem az állammal szemben, hanem azt kiegészítve, adott esetben vele együttműködve képezik a polgári társadalom alapját.

A civil társadalom a tevékenységét nemcsak a különféle hivatalos szervezeteken keresztül fejt ki. Maguk a polgárok mint egyének is végezhetnek civil tevékenységet (pl. adományoznak, önkéntes munkát végeznek), illetve kialakulhatnak nem intézményesült, önszerveződő csoportok is (pl. olvasókör, túrklub).

Mivel a civilek – akár egyénként, akár szervezetben – nem anyagi haszon reményében vagy díjazásért tevékenykednek, ezért gyakran nevezik a civil társadalom nonprofit szektornak, szerveződéseit nonprofit szervezeteknek. A nonprofit szervezetek azonban nem

csak állampolgári kezdeményezésre, civil szerveződésként jöhetnek létre, az állam maga is hozhat létre például közalapítványokat, köztestületeket, ezért a két fogalom nem fedi le egymást teljesen. A civil aktivitás leggyakoribb motivációi a másokon való segítség mellett a közösséghez tartozás, a vallási, erkölcsi elköteleződés, de gyakran az élményszerzés, az önfeljesztés, a kapcsolatok bővítése is fontos szerepet játszik létrejöttében.

Nemzetközi kitekintés

A civil társadalom elkülönülése az államtól elsőként a nyugat-európai társadalmakban jelent meg a felvilágosodással, a kapitalizmus fejlődésével és a polgárosodással összefüggésben. Az államtól független polgári szerveződések száma, szerepe a hidegháború lezárulával és a globalizáció erősödésével Európa keleti felén is egyre nőtt. A nem kormányzati szervek bevonását az egyeztetésekbe és a döntéshozatalba nemegyszer a demokratikusabb működés zálogának tekintették. Ugyanakkor a civil társadalom jelentése és jelentősége különbözik a világ egyes részein; nagy szerepe van ebben többek között a történelmi fejlődési útnak, a hagyományoknak és az országon belüli hatalmi viszonyoknak. Az állam túlhatalma esetén gyakori, hogy az alulról szerveződő közösségek száma kicsi és a szerepük korlátozott. Ezzel szemben a kevésbé centralizált államokban számos szervezet törekedhet arra, hogy befolyásolja a politikai, társadalmi vagy gazdasági folyamatokat, akár átveve az állam egyes funkcióit is.

Bár a meghatározások egyetértenek abban, hogy a civil társadalom szervezetiileg és tartalmilag is független az államtól, egyes esetekben – például a kelet-közép- és kelet-európai fiatal demokráciákban – megfigyelhető, hogy az állam, a kormány vagy a politikai pártok igyekeznek befolyásolni a polgári szerveződések működését, az általuk képviselt témákat vagy a kitűzött célok elérése érdekében alkalmazott eszközöket. Ez azért jelent gondot, mert „államosodásával” megszűnik a civil szféra ellenőrző funkciója, ami a demokrácia garanciájaként is szolgál.

Az eltérő történelmi fejlődés következtében Nyugat-, Kelet-Közép- és Kelet-Európa civil szerveződései sokban eltérnek. Európa keleti felében a II. világháborút követően az államszocialista rendszer felszámolta a civil társadalmat, a civil szervezetek körét erősen korlátozta (pl. horgászat, sport), akadályozva a szabad poli-

Magyar Földrajzi Társaság

Az országos szervezetekre számos példa hozható, de az 1872-ben megalapított tudományos társaság az egyik legnagyobb múltú ilyen jellegű hazai szervezet, sőt nemzetközi viszonylatban is az első között hozták létre. **1** Célja „a földrajzi ismeretek terjesztése által a földrajzi tudomány iránt érdeklődést gerjeszteni és különösen hazánk földrajzi viszonyainak kutatását és ismertetését előmozdítani.” Népszerűségét mutatja, hogy már megalakulásának évében 300 tagja volt, ami a századfordulóra 600 főre gyarapodott. A napjainkban is működő társaság tevékenysége igen sokrétű: kiadja az egyik legrégebbi hazai tudományos folyóiratot, a Földrajzi Közleményeket, hazai és nemzetközi tanulmányutakat, konferenciákat, előadásokat szervez.

1 Telesi Pál, József főherceg és Cholnoky Jenő a Magyar Földrajzi Társaság alapításának 50. évfordulóján (1922)

tikai véleményformálást, ahol ennek voltak előzményei, míg másutt – például egyes szovjet tagköztársaságokban – hosszú időre rögzítette az erősen hierarchizált társadalmi viszonyokat. A rendszerváltás után, a nyugat-európai országokkal szemben keleten egy felülről lefelé irányuló fejlődés volt megfigyelhető, azaz az állam demokratizálódását követte a civil társadalom kialakulása. Mindamellett, hogy Kelet-Közép-Európában a nyugatihoz képest alulfejtett a civil társadalom, léteznek demokratikus elkötelezettségű, a nyugati értékrendet preferáló mozgalmak. Nyugat-Európában nem egy esetben több száz éves múltra tekinthet vissza a polgári aktivitás; az Egyesült Királyságban például már a 18–19. században virágoztak a szociális tevékenységekkel foglalkozó egyesületek. A német korporatív kultúrában az állam és a polgári szerveződések között jól működő munkamegosztás alakult ki. Napjainkban az EU országai közül Svédországban kapcsolódnak be a polgárok a legnagyobb arányban valamelyik civil szervezet munkájába, de a cseh, portugál, ír és luxemburgi lakosság is aktívnak mondható. Csehországgal ellentétben a poszt-szocialista Bulgária és Románia alacsony aktivitással jellemezhető, akárcsak Magyarország **X.2.1.** **X.2.2.** **X.2.3.**

Európán kívülre tekintve említést érdemel az Amerikai Egyesült Államok, ahol a civil szektor aktivitásának az állammal szembeni hagyományos bizalmatlan-

Erdélyi Múzeum-Egyesület

A regionális hatáskörű magyar civil szervezetek közül kiemelkedik az „Erdélyi Széchenyije”, gr. Mikó Imre által 1859-ben alapított erdélyi magyar tudós társaság, az Erdélyi Múzeum-Egyesület, melyet a román állam 1919-ben még csak kifosztott, 1949-ben pedig felszámolt. 1990-ben alakult újjá és jogfolytonosságát megőrizve folytatja tevékenységét az erdélyi magyarság tudományos és művelődési életének szakmai szervezeteként. Szakosztályokba szerveződve kutatóintézetet tart fenn, konferenciákat, kiállításokat szervez, számos folyóiratot és egyéb kiadványt jelent meg.

ság és az individualizmus az alapja. Az állam jelentősége más szempontból is lényeges lehet: Japánban például a szigorú szabályozás megőrizte az állam vezető szerepét számos olyan területen, ahol a polgári aktivitás jellemző lehet, így kevés lehetőség volt a civil aktivitás hivatalos, szervezett kibontakozására. Mindemellett a helyi közösségek életében gyakori az egyének közötti segítség, erős a közösségi kohézió. A fejlődő országokban a függetlenné válás után általában gyorsan nőtt a civil szerveződések száma, és sokféle szolgáltatást nyújtanak, kiegészítve, illetve sok esetben helyettesítve az állam tevékenységét. Fontos szerepet játszottak a demokratizálódásban, az emberi jogok védelmében, a gazdasági és szociális problémák kezelésében. Különösen igaz ez a belső konfliktusokkal, polgárháborúkkal küzdő országokban. Itt a szervezetek vérségi, törzsi vagy vallási alapon szerveződnek, de nagy szerepe van a külföldről finanszírozott szervezeteknek is. Az utóbbiak ugyanakkor célpontjai lehetnek a kormányzati elnyomásnak vagy a polgárháborúban részt vevő fegyveres csoportok támadásainak.

A hazai civil társadalom és civil szervezetek

A hazai társadalom önszerveződéseinek gyökerei a középkorig nyúlnak vissza: már akkor is léteztek jótékonyági intézmények és önkéntes szervezetek (pl. betegápolás, „patronálás”, céhek, önszegélyező egyesületek). A török kiűzése után a Habsburgok kísérletet tettek a magánalapítványok és az önszerveződés kontrolljára. A 19. század első felében a reformkor gondolatvilága erőteljesen ösztönözte az állampolgári aktivitást. Különösen lényegesek voltak ezek politikai vonatkozásai, elsősorban az olvasókörök, illetve diáktársaságoknál, amelyek a nemzeti önrendelkezéssel kapcsolatos szerveződések kiindulópontjai voltak. A folyamatot az 1848–49-es szabadságharc leverése törte meg. Jóllehet nem tiltották be az egyesületeket, de igen nagy részüket megszüntették vagy megfélemlítették, még a politikailag semlegeseket is (pl. Királyi Magyar Természettudományi Társulat). Bár a modern civil társadalom kialakulása Magyarországon már a 19. század elején elkezdődött, de igazi felvirágzása a kiegyezés (1867) utánra, a dualizmus korára tehető. Ekkor még nem elsősorban az egyéni civil aktivitás volt jellemző, hanem a civil társadalmi szerveződések létrejötte: sorra alakultak a különféle egyeteki, egyesületi, sportkörök. A szervezetek tevékenysége az élet szinte minden területére kiterjedt, ami színes művészeti és tudományos élet, illetve a jótékonyági tevékenység kibontakozását eredményezte. A számos országos szervezet mellett vidéken elsősorban a nagyobb városokban jöttek létre a helyi kérdésekkel, közösségépítéssel foglalkozó egyesületek.

A szakmai szervezetek száma különösen a 19. század végén nőtt meg, amikor a kibontakozó tudományos életben egyre nagyobb igény volt az önszerveződésre, illetve az olyan egyesületekre, ahol a tudományos eszmecserére nemcsak akadémikus keretek között folyik.

Ezt a korszakot egyfajta exkluzivitás jellemezte, a társaságok tagjainak lenni megtiszteltetés volt, a tagokat a legtöbb esetben csak ajánlások útján vették fel. A társadalom elítélő elvárta a jótékonykodást, ami hozzájárult a presztízshez – emiatt eleinte az alapítványt létrehozók többsége nemes vagy gazdag polgár volt. A civil tevékenység szabályozásának részeként a 19. század végétől az alapítványok működéséhez valamely országos közigazgatási szerv engedélye volt szükséges.

Bár változó szabályozással (időnkénti korlátozással), de az alapítványok, egyesületek körének bővülése Magyarországon a 20. század első felében is folytatódott,

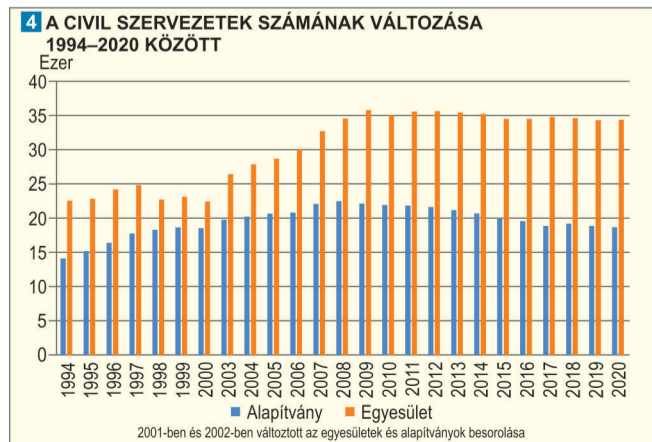
Dugonics Társaság

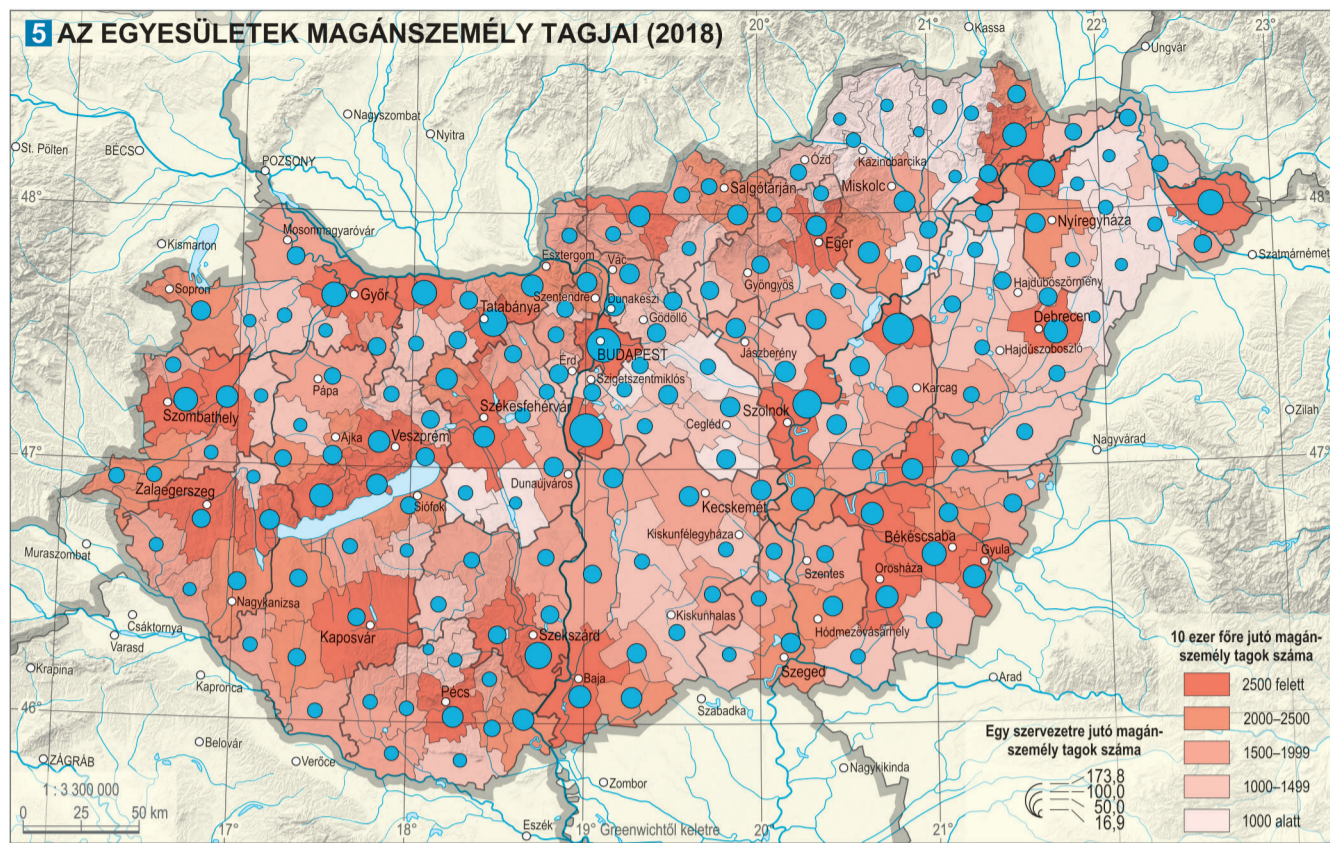
Civil szerveződések a fővároson kívül is nagy számban jöttek létre a kiegyezés után. Szeged legelső civil egyesületét 1892-ben alapították művészek, írók, városi előljárók Dugonics András szellemi örökségének gondozására, és ehhez kapcsolódva keretet adtak a város szellemi életének. „A társaság célja a magyar Alföldön általában, de kivált Szegeden és vidékén a magyar tudomány és művészetek művelésének pártolása, eredményeinek terjesztése és népszerűsítése.” A társaság által szervezett felolvasóületeket, melyeken neves írók, költők, tudósok, pedagógusok, orvosok, városi tisztviselők osztották meg gondolataikat az érdeklődőkkel, a városháza dísztermében tartották meg. A társaságot 1948-ban feloszlatták, majd hosszú szünet után, 1991-ben újjáalakult.

egészen a II. világháború végéig. 1948-tól a kommunista rendszer a civil szervezetek működését egyre erőteljesebben korlátozta, a legtöbbnek a működését betiltotta, és csak olyanok maradhettek meg, amelyek nem veszélyeztették – még áttételesen sem – a pártállamot. Működhettek például a tudományos, szakmai szervezetek (de a rendszerellenesnek tekintett Magyar Földrajzi Társaság működését 1949–1952 között betiltották). A társadalmi aktivitás kereteit a felülről szervezett, a Hazafias Népfrent által ellenőrzött mozgalmak adták (pl. olvasó néperért mozgalom, honismereti mozgalom). Az alulról szerveződő civil aktivitást erősen korlátozták, sőt kifejezetten tiltották. A szervezetek működését 1959-ben törvénnyel szabályozták, ami nem tartalmazta az alapítvány jogintézményét – az csak 1987-ben került vissza a Polgári törvénykönyvből –, de az egyesületek létrehozása lehetséges maradt.

1989-ben törvény garانتálta az egyesülési szabadságot, ami hozzájárult ahhoz, hogy 1990 után ország-szerte különféle szervezetek jöjjenek létre, a számuk több tízezeret tett ki **X.2.4.** Jelenleg érvényes jogi hátterüket 1989-ben, 1997-ben, majd 2011-ben teremtették meg. A 2011-es civil törvény alapján a civil szervezeteket a bíróság jóváhagyja és nyilvántartja, ellenőrzik a jogszerű működésüket, és éves beszámolókat kell készíteniük. A törvény meghatározza a közhasznúság fogalmát is, ami olyan közfeladat ellátása, amelyet a szervezet az alapszabályában vállalt, és ezzel hozzájárul a társadalom és az egyén közös szükségleteinek kielégítéséhez. A törvény alapján a civil szervezetek sorolhatók az egyesületek (a párt, a szakszervezet és a kölcsönös biztosító egyesület kivételével), az alapítványok, a civil társaságok, amelyek a különféle érdekek és igények kielégítésére, önszerveződéssel jönnek létre. Bár a civil szervezeteket nem a profitérdek vezérli, mégsem azonosíthatók a nonprofit szektornal, az utóbbi ugyanis bővebb kategória: részei többek közt a nonprofit gazdasági társaságok, a pártalapítványok, közalapítványok, sportegyesületek, sportszövetségek is.

Az egyének mint polgárok, nemcsak a szervezetekben való tagságuk révén vehetnek részt a társadalom

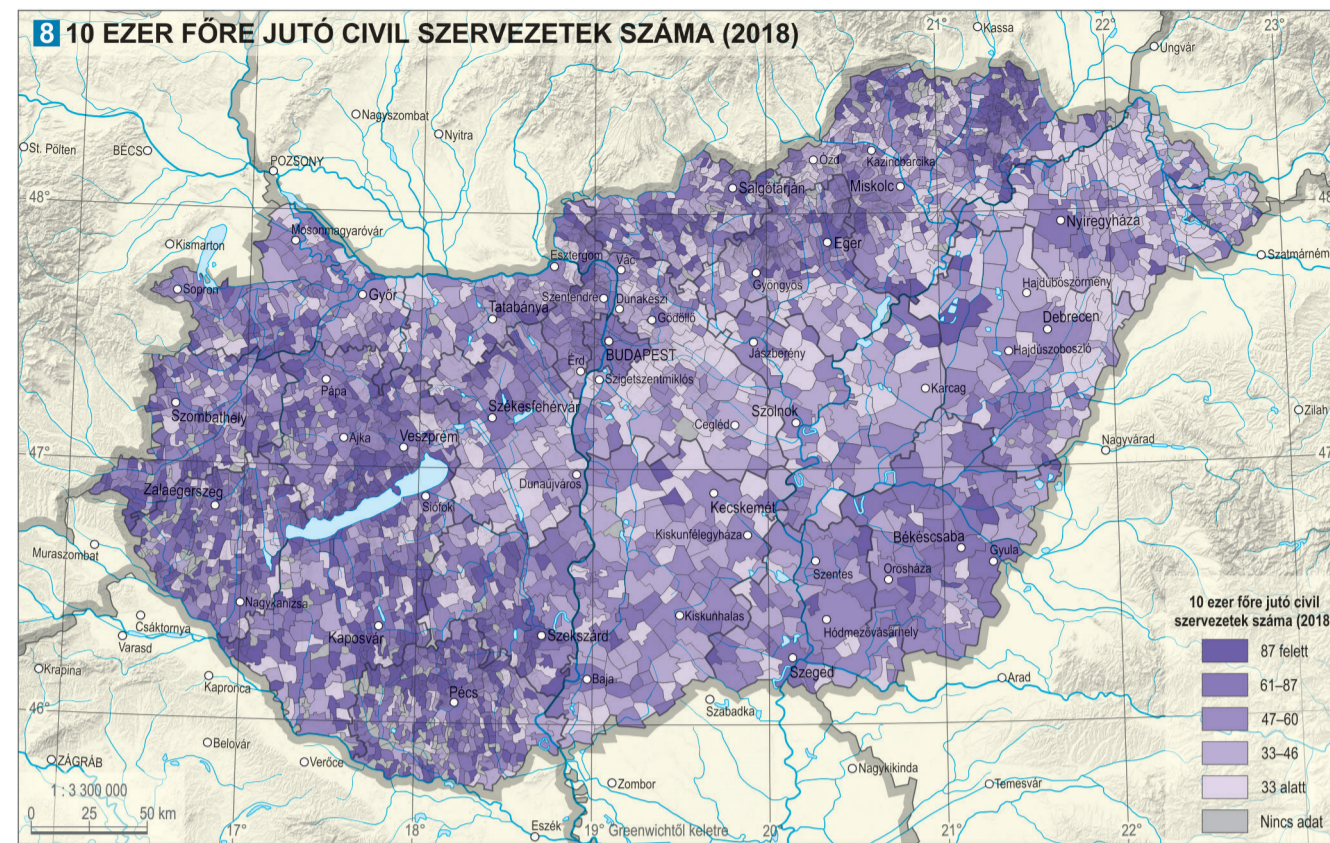
6 AZ EGYESÜLETEK TAGLÉTSÁMA TELEPÜLÉSTÍPUSONKÉNT (2020)

Településtípus	Magánszemély tagok	
	száma	megoszlása (%)
Főváros	941 195	39,8
Megyeszékhely	441 674	18,7
A többi város	617 220	26,1
Község	363 036	15,4
Összesen	2 363 125	100,0

(56,6%) és alapítványok (30,8%) képviselik. Számuk a rendszerváltás után dinamikusan nőtt. Az egyesületek száma az 1990-es évek második felében visszaesett, majd a 2010-es években stagnálás, illetve kisebb mértékű csökkenés volt tapasztalható. Az alapítványok számának csökkenése azonban ennél számottevőbb volt az elmúlt 10–12 évben [X.2.4.](#) A nonprofit szervezetek számának csökkenése a fővárost érintette leginkább, számuk 2009-hez képest 18%-kal, míg országos szinten 8%-kal csökkent 2020-ig.

A magánszemélyek civil szervezetekben való aktivitását mutatja, hogy egy egyesületre hány magánszemély tag jut, illetve hogy egy adott járásban mennyi a 10 ezer főre jutó magánszemély tagok száma [X.2.5.](#) Ez alapján átlagon felüli aktivitást mutatnak a városiasodott területek, főként a Dunántúl déli, nyugati és középső részei, de a Tiszántúl egyes részei is. A civil aktivitás települési különbségeit jelzi, hogy a magánszemély tagok közel 40%-a Budapesten található, ugyanakkor a községekbe alig több mint 15% jut [X.2.6.](#)

Bár a rendszerváltás után országosan erőteljes alapítási hullám indult meg, az ország egyes térségeiben nem ez a legintenzívebb alapítási időszak. Például Borsod-Abaúj-Zemplén megye északi járásában 2011–2018 között hozták létre a legtöbb, ma is működő civil

szervezet. Ezekon a területeken a szervezetek működése nagymértékben függ a finanszírozási feltételektől, ezért akkor jön létre több alapítvány és egyesület, ha a források rendelkezésre állnak. Az alapítás idejét tekintve eltérés tapasztalható az egyesületek és az alapítványok között. A legtöbb alapítványt 2001 és 2018 között létesítették [X.2.7.](#) Lakosságárányosan a Dunántúlon jellemzőbb az alapítványok és egyesületek magas száma. E tekintetben kiemelendő a Balaton térsége, ami összefügg a vízi-, illetve sportegyesületek gyakoriságával. Emellett, mivel a tömegturizmus negatív hatása erőteljesen érinti ezt a területet, sok a kulturális, illetve

a természeti örökség védelmére, megőrzésére létrehozott szervezet is. Az aprófalvas térségekben a kevés lakos miatt már néhány szervezet jelenléte esetében is viszonylag magas a mutató értéke – részben ez magyarázza a több dél-dunántúli és észak-magyarországi település kedvezőnek tűnő adatait [X.2.8.](#)

Az alapítványok elhelyezkedésének térbeli mintázata azonban eltér az egyesületekéétől, jobban illeszkedik a településhierarchiához, mert a megyei jogú és a nagyobb városokban az alapítványok népességszámhoz viszonyított aránya nagyobb, mint az egyesületeké. Hasonló a helyzet a civil szervezetek hatókör szerinti megoszlásánál: a népesebb városokban, járási székhelyeken nagyobb mértékben működnek országos vagy regionális hatókörű szervezetek. Az is előfordul, hogy egy-egy településen kevés civil szervezetet jegyeznek be helyben, de országos vagy regionális hatókörű szervezetek működnek a településen. Így az országos vagy regionális szervezetek aránya ott magas lesz [X.2.9.](#)

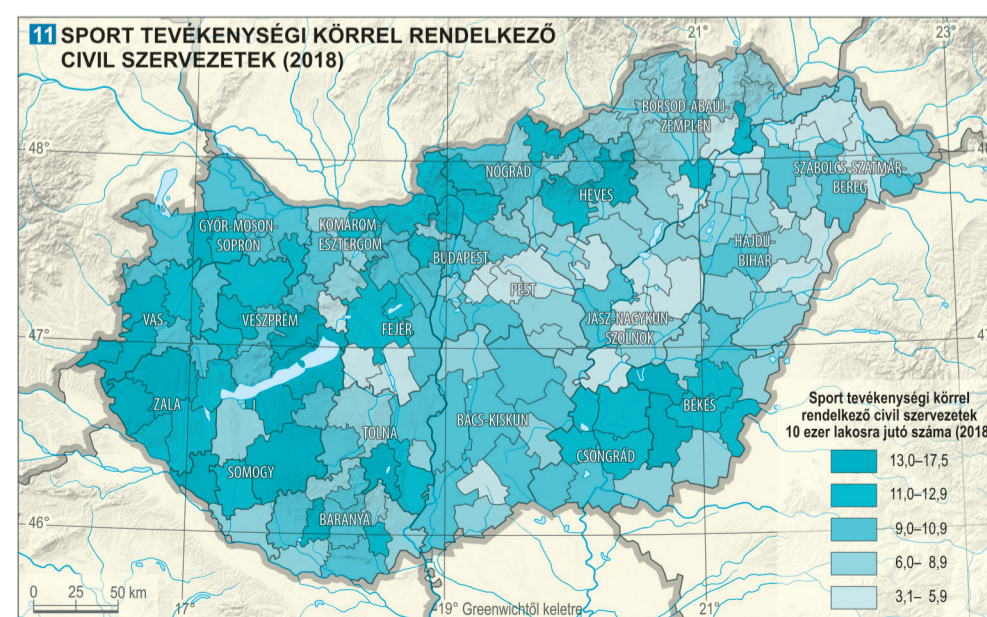
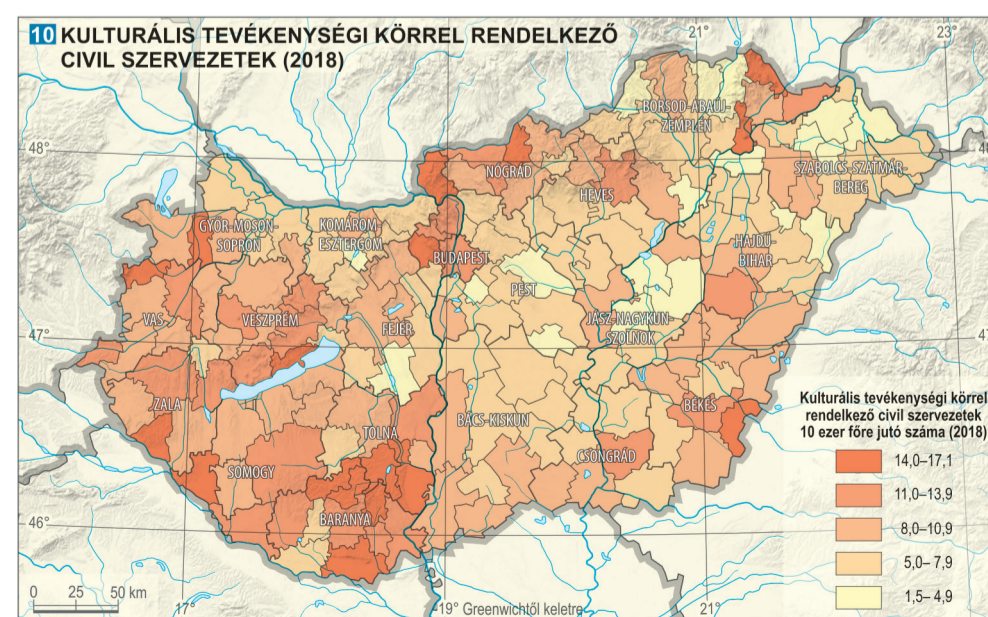
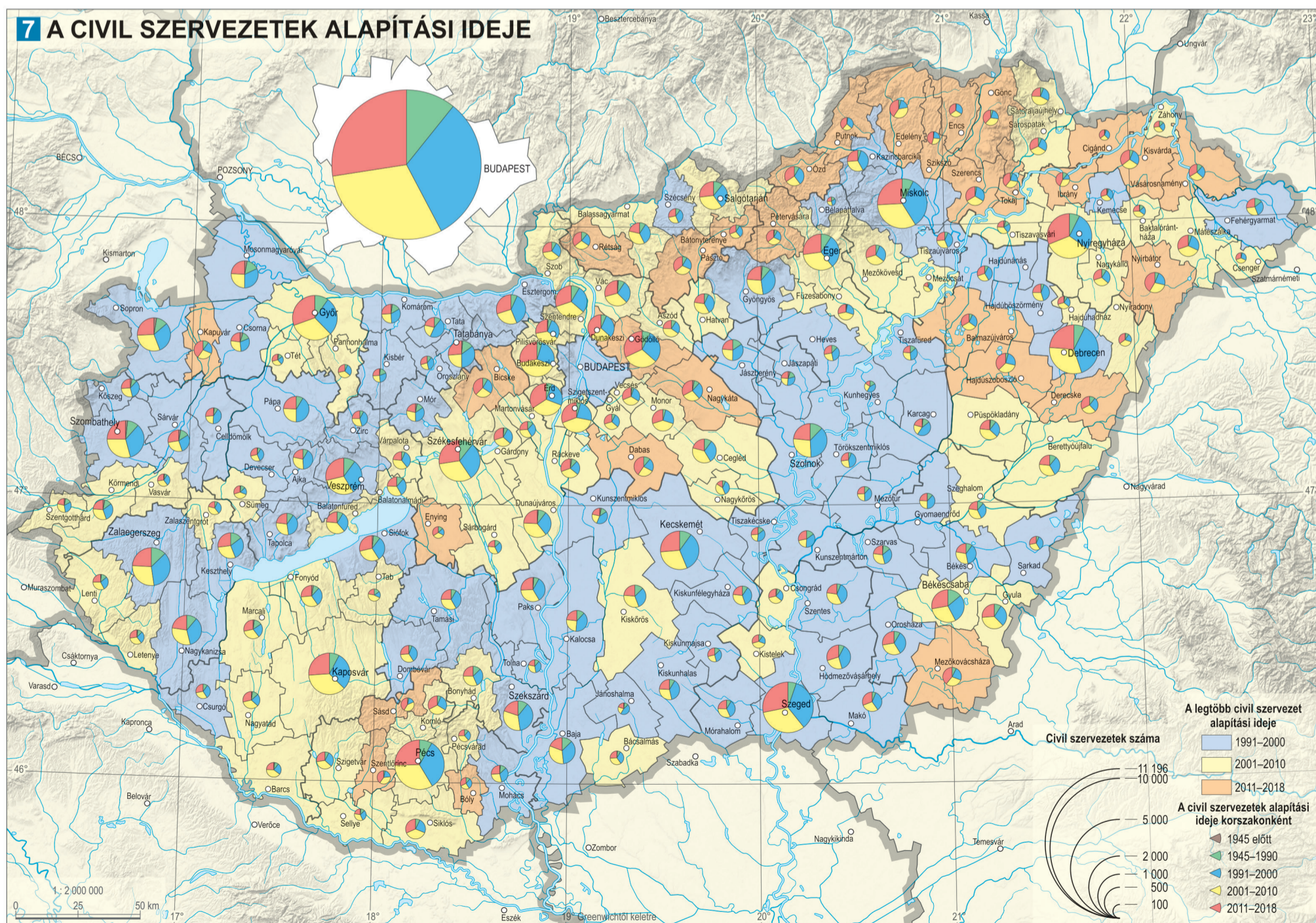
gyakran a népebb városokban, járási székhelyeken nagyobb mértékben működnek országos vagy regionális hatókörű szervezetek. Az is előfordul, hogy egy-egy településen kevés civil szervezetet jegyeznek be helyben, de országos vagy regionális hatókörű szervezetek működnek a településen. Így az országos vagy regionális szervezetek aránya ott magas lesz [X.2.9.](#)

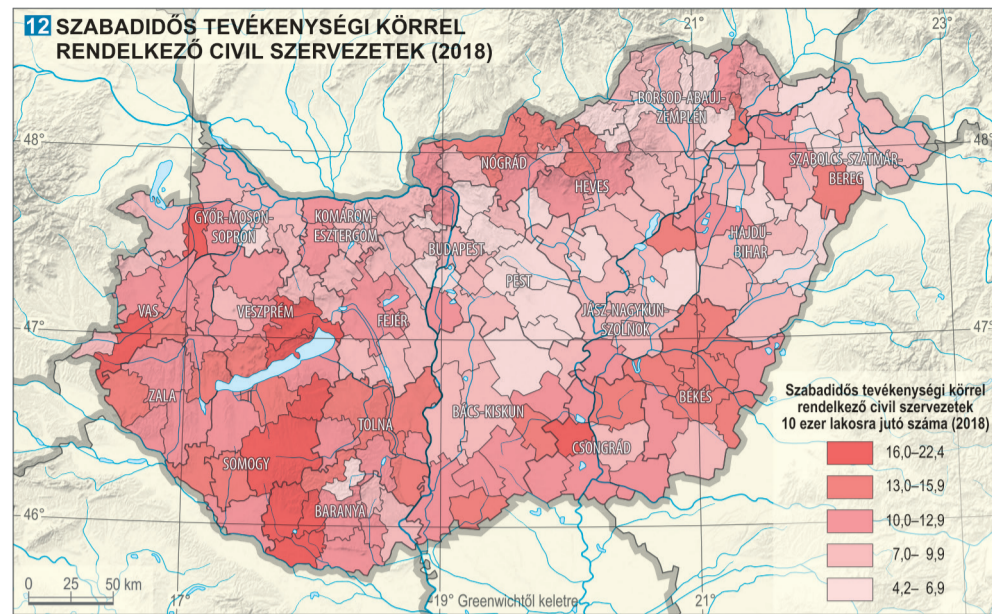
Egy-egy civil szervezet tevékenysége többnyire irányára (pl. kultúra, sport, szabadidős tevékenység) irányul [X.2.10.](#), [X.2.11.](#), [X.2.12.](#), de előfordul az is, hogy igen széles körű tevékenységet folytat, mint például a Magyar Máltai Szeretetszolgálat (többek között idősgondozás, hajléktalanok, menekültek ellátása, szociális gondozás és étkeztetés, oktatás, egészségügyi ellátás).

A civil szervezetek finanszírozása

A civil szervezetek működéséhez elengedhetetlen a megfelelő finanszírozás, amelynek megteremtésére ma Magyarországon számos lehetőség kínálkozik. Napjainkban a civil szervezetek legnagyobb mértékű bevételi forrása az állami támogatás, ami 2020-ban az összes bevétel 48%-át adta. Közülük a legnagyobb jelentőségű a nem normatív költségvetési támogatás. A normatív költségvetési támogatás az az összeg, amelyet az állam az adományt gyűjtő civil szervezeteknek kiegészítésként juttat pályázati úton annak alapján, hogy mennyi adományt gyűjtöttek. A nem normatív támogatások az államtól ezen kívül vagy az önkormányzattól kapott összegeket jelentik. Ez a szervezetek összes bevételének körülbelül 20%-át teszi ki. Az állami támogatások lehetnek feladatfinanszírozást szolgáló támogatások, pályázati vagy egyedi programfinanszírozások, a társaságiadó-alapokból kapott támogatások (az összbevétel kb. 3–8%-a), valamint a személyi jövedelemadó 1%-a, amely 1–3%-ot tesz ki az összes bevételből. A 1%-os szja-felajánlások mértéke a 2000-es évek második felében volt a legmagasabb mind abszolút értékben, mind az egy szervezetre jutó adatok alapján [X.2.13.](#) Az 1%-os szja-felajánlások tekintetében jól kirajzolódik a településhierarchián belüli különbségek: a fővárosban a legmagasabb az ebből a forrásból az alapítványoknak és egyesületeknek juttatott összeg [X.2.14.](#), a gazdaságilag fejlettebb térségekben pedig több a felajánlás. [X.2.15.](#) Az állami támogatások mértéke 2014 óta jelentősen, körülbelül háromszorosára emelkedett, így a nonprofit szervezetek finanszírozása egyre inkább függ az állami forrásoktól. A növekedést az is magyarázza, hogy az állam az utóbbi években, jelentős pénzügyi támogatással, igen sok közalapítványt hozott létre (pl. az alapítványi formában működő, korábban állami fenntartású egyetemek).

A települési önkormányzatok közvetlen támogatás útján is hozzájárulhatnak a civil szféra bevételeihez (pl. együttműködési megállapodást kötnek a szervezettel) vagy pályázati kiíráson keresztül. A legnagyobb mértékben a saját alapítású, az önkormányzattal szer-

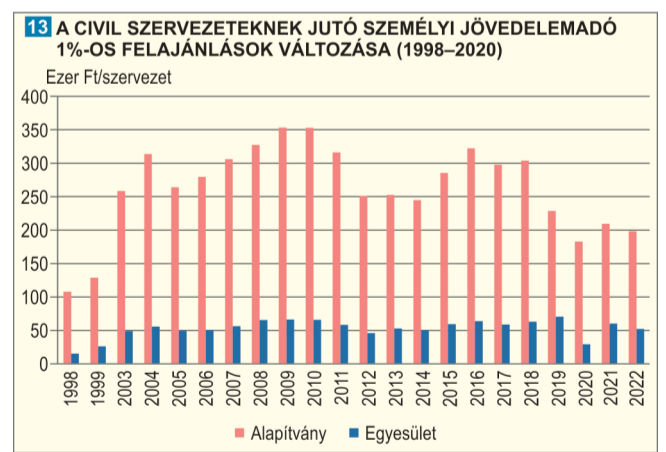
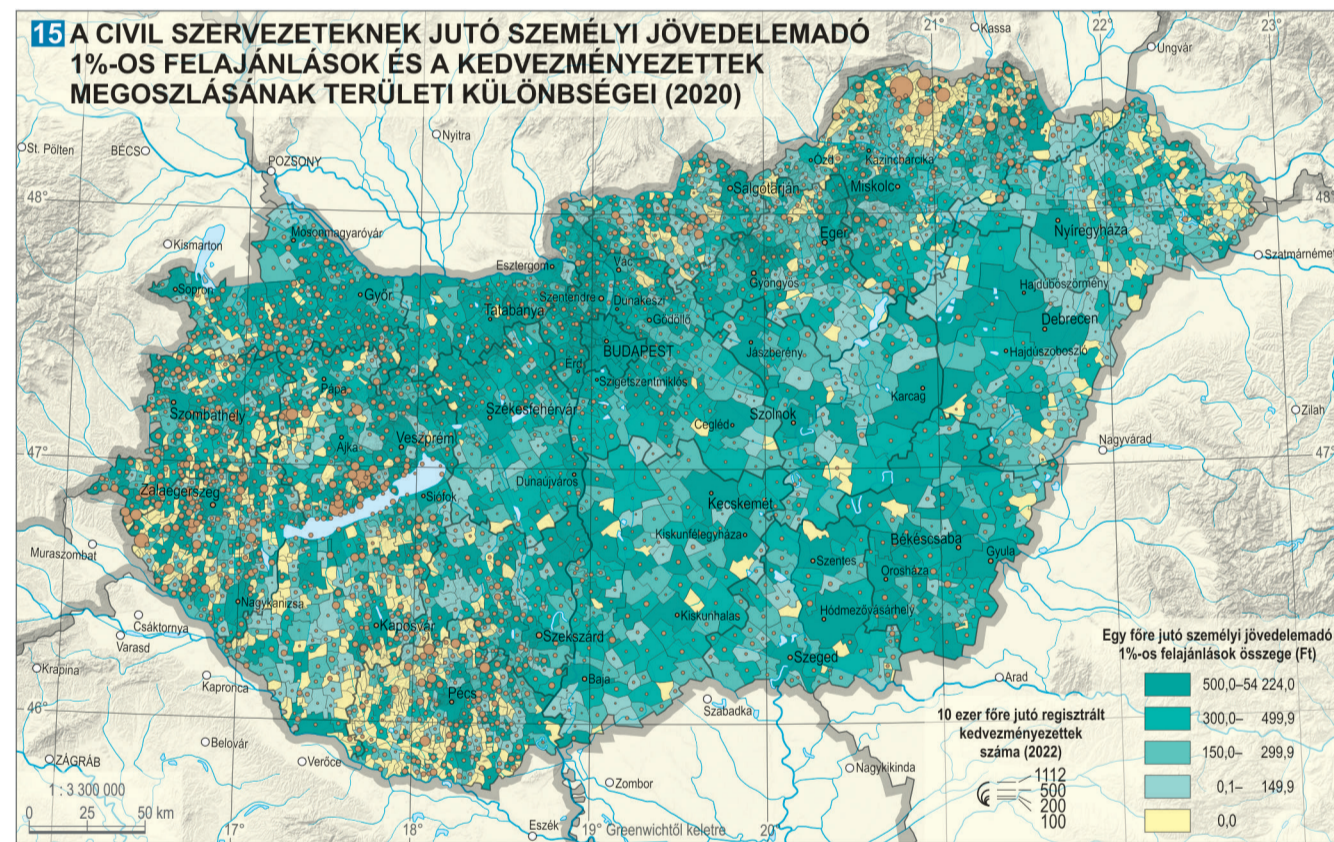
gyelhető meg az országon belül [X. 2. 17.](#), azonban ez nem csak az adott térség gazdasági helyzetével függ össze. A lakosság aktivitásának, egyesületi tagságának mértéke, valamint az adott egyesület tevékenységi köre is befolyásolja a tagdíj nagyságát és a belőle származó bevételeket. Egy-egy költségintézmény területen (pl. vadászati vagy hajózással foglalkozó egyesületek) működő egyesület tagdíja jóval magasabb lehet a kevésbé „drága” tevékenységűeknél. A magánszemélyektől befolyó tagdíjbevételek a településhierarchia egyes szintjein nagy eltéréseket mutatnak, mivel itt egyértelmű a főváros meghatározó szerepe [X. 2. 18.](#)

A gazdálkodási tevékenység bevételei szintén meghatározó források, az összbevétel körülbelül 8–12%-át teszik ki. Ide tartoznak a vállalkozási bevételek, de az esetleges bérleti díjból, tárgyi eszköz értékesítéséből származók is. Az adományok mértéke 2020-ban az összbevétel 12%-át tette ki. Szerepe az 1990-es évek elején jóval jelentősebb volt, később, az adókedvezmények csökkenésével a magántámogatások részesedése az összbevételből szintén csökkent. Ugyanakkor a magántámogatások abszolút értéke a pénzügyi válság óta folyamatosan nőtt, egy-egy kisebb megtorpanással 2016-ban és 2017-ben. E finanszírozási lehetőség legnagyobb részét a vállalati, lakossági és külföldi támogatások teszik ki.

A klasszikus civil szervezetek támogató tevékenységét is végezzék. Jelentős mértékű pénzügyi és természetbeni támogatást nyújtanak a részuruló lakosság vagy más szervezetek számára. Ennek az egy lakosra jutó összege függ az adott város, járási központ településhierarchiában elfoglalt helyétől, mivel a lakosságnak anyagi támogatást nyújtó szervezetek székhelye elsősorban a nagyobb városokban található. Tevékenységüket azonban ettől függetlenül kifejtik az őket körülvevő térségben, de akár országosan is. Néhány kisebb lélekszámú járás esetében előfordul nagyobb mértékű támogatás a gazdaságilag kevésbé fejlett területeken, itt a támogatás ténylegesen az adott térségben zajlik.

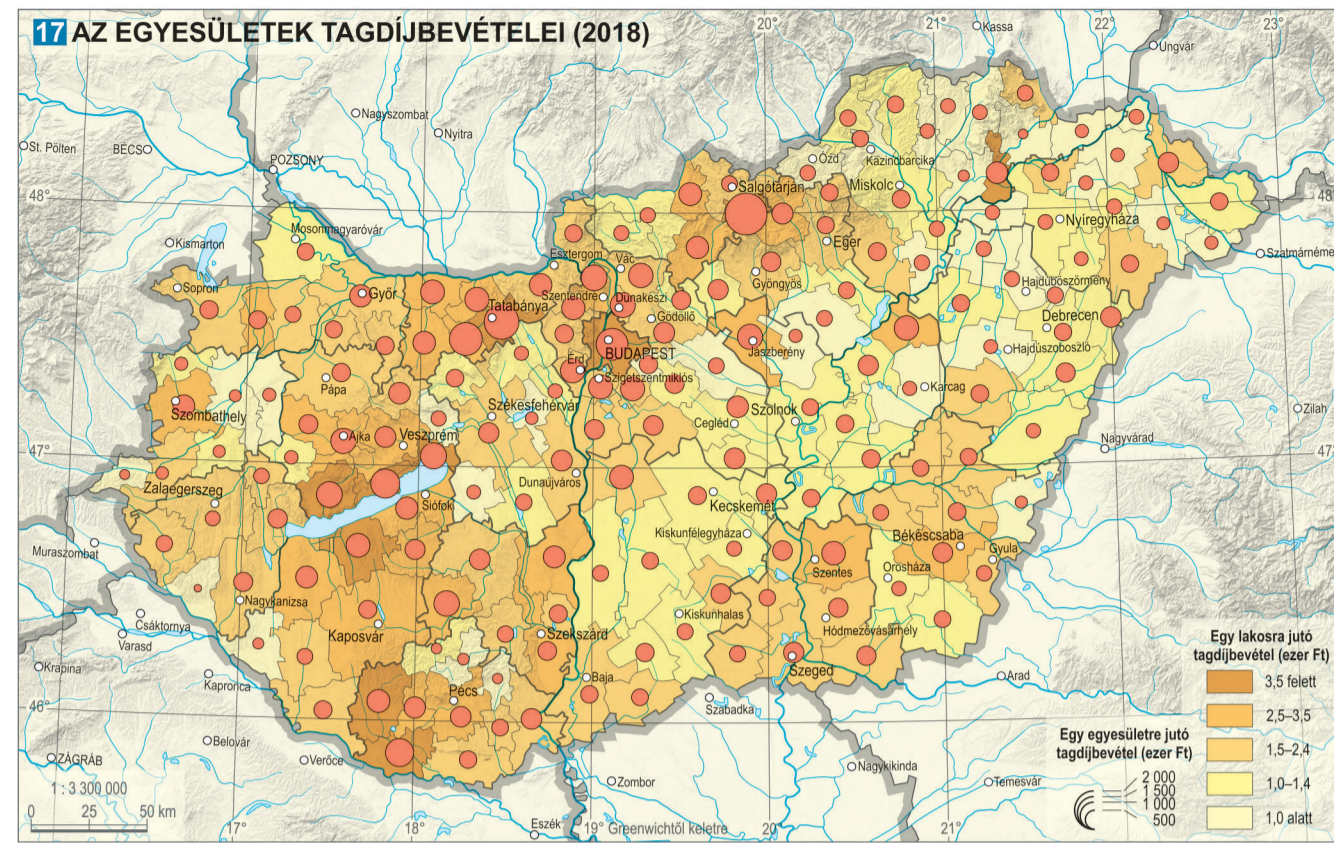
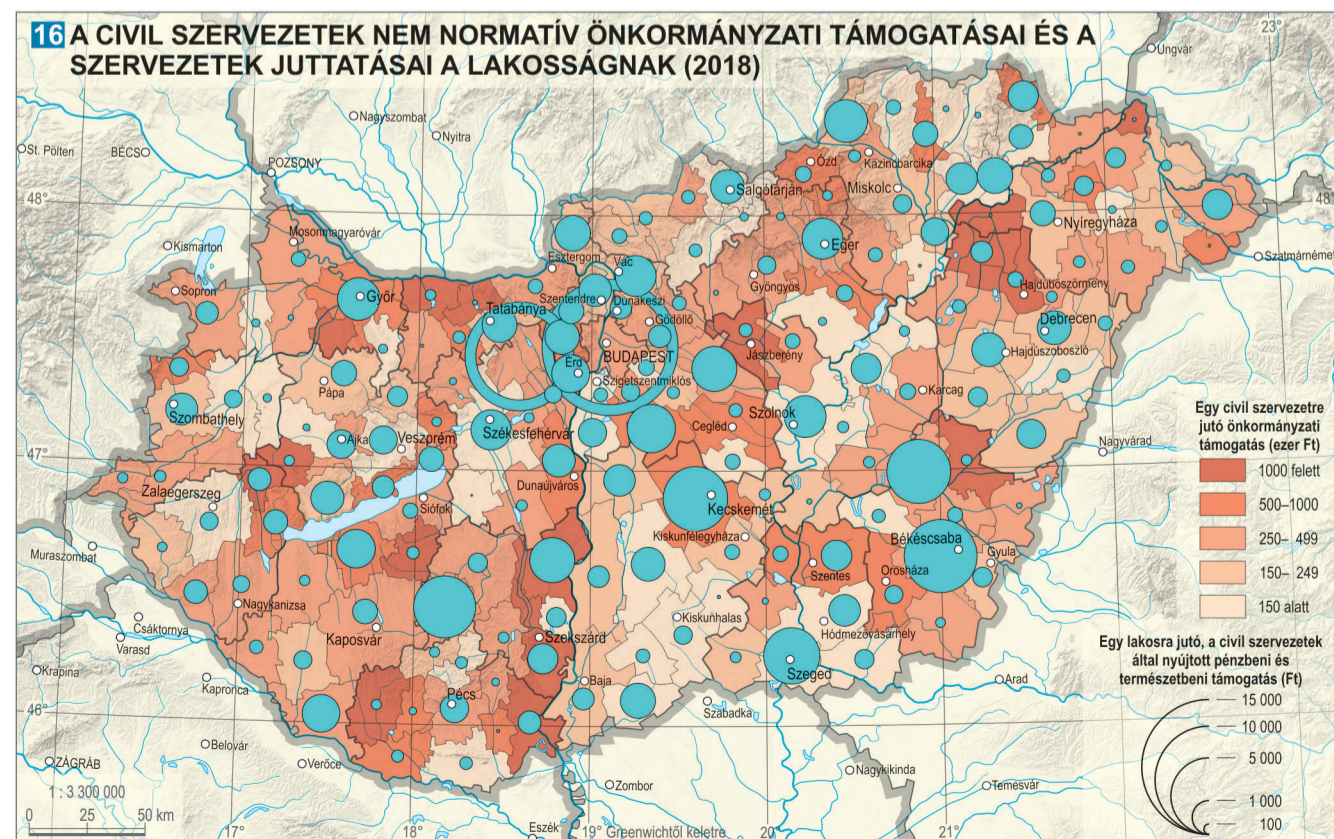
Esettanulmányok: civil szervezetek Magyarországon

A Magyarországon működő számos civil szervezet közül a több évtizedes múltjukat, a tevékenységükben résztvevők létszámát, valamint helyi jelenlétüket és hatásukat tekintve is kiemelkedik az Országos Polgárőr Szövetség és a Magyar Máltai Szeretetszolgálat.

14 A CIVIL SZERVEZETEKNEK JUTÓ SZEMÉLYI JÖVEDELEMADÓ 1%-OS FELAJÁNLÁSAINAK MEGOSZLÁSA TELEPÜLÉSTÍPUSONKÉNT (2020)

Településtípus	Alapítványok		Egyesületek	
	(millió Ft)	%	(millió Ft)	%
Főváros	2 193,7	64,4	439,4	44,8
Megyei központ	507,4	14,9	195,8	20,0
A többi város	469,3	13,8	251,6	25,7
Község	234,6	6,9	93,1	9,5
Összesen	3 405,0	100,0	979,9	100,0

18 A CIVIL SZERVEZETEK MAGÁNSZEMÉLYEKTŐL SZÁRMAZÓ TAGDÍJBÉVÉTELEI (2020)

Településtípus	Tagdíjbevételek	
	összege (millió Ft)	megoszlása (%)
Főváros	9 038	35,3
Megyei központ	4 102	16,0
A többi város	7 005	27,3
Község	5 476	21,4
Összesen	25 621	100,0

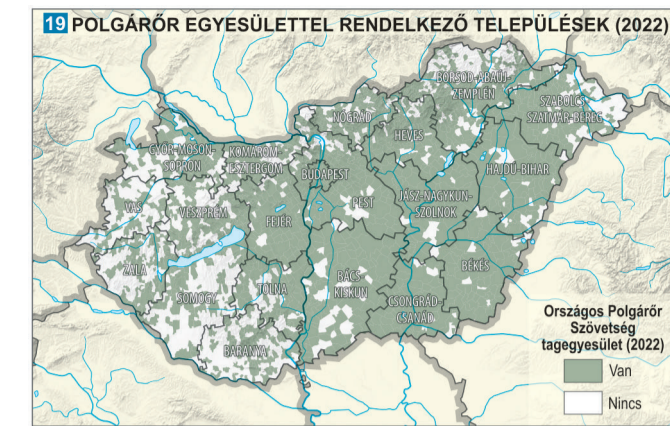
Az Országos Polgárőr Szövetség

A rendszerváltás után, 1991-ben jött létre lakossági kezdeményezésre Magyarország egyik legkiterjedtebb civil szervezeti hálózata, az Országos Polgárőr Szövetség felépítő polgárőrségek rendszere. Az ország településeinek 54%-ában működik legalább egy helyi szervezetük, és ezzel a közel 65 ezres létszámú polgárőrség számára az ország lakosságának több mint 90%-a elérhetővé válik [X. 2. 19.](#)

Egy adott településen a polgárőrség megléte vagy hiánya nagyban összefügg a településhálózat sajátosságaival. Az aprófalvas térségek településein az alacsony népességszám miatt gyakran nem működik helyi polgárőrség. A polgárosodottabb térségekben [VI. 7. 18.](#) ugyanakkor a polgárőrség még a kisebb településeken is jelen van. Ez az oka annak, hogy vármegyei szinten a legaktívabb polgárőrségi hálózattal Nógrád és Zala vármegye rendelkezik, mind az egyesületek száma, mind pedig a polgárőrök lakosságárányos száma tekintetében. A polgárőrök közterületi szolgálatban teljesített órái magukban foglalják a bűnmegelőzési, rendezvénybiztosítási, határrendészeti, illetve általános polgárőri feladatokat. Az egy polgárőrré jutó szolgálati órák száma Békés és Hajdú-Bihar vármegyében a legnagyobb, ugyanakkor az ország keleti felében jellemzően magasabb ez az érték, annak köszönhetően, hogy

2 A Magyar Máltai Szeretetszolgálat székháza Budapest

Önkéntes munkát leggyakrabban valamilyen egyesületnél vagy alapítványnál végeznek az állampolgárok. A civil szervezetnél végzett önkéntes munka egyik mértéke az önkéntesek száma, ami erősen összefügg azzal, hogy hol található több civil szervezet (alapítvány vagy egyesület). Arra is akad példa, hogy olyan járásban dolgozik több önkéntes, ahol az alapítványok aránya magasabb, és arra is, ahol az egyesületek [X. 2. 22.](#)

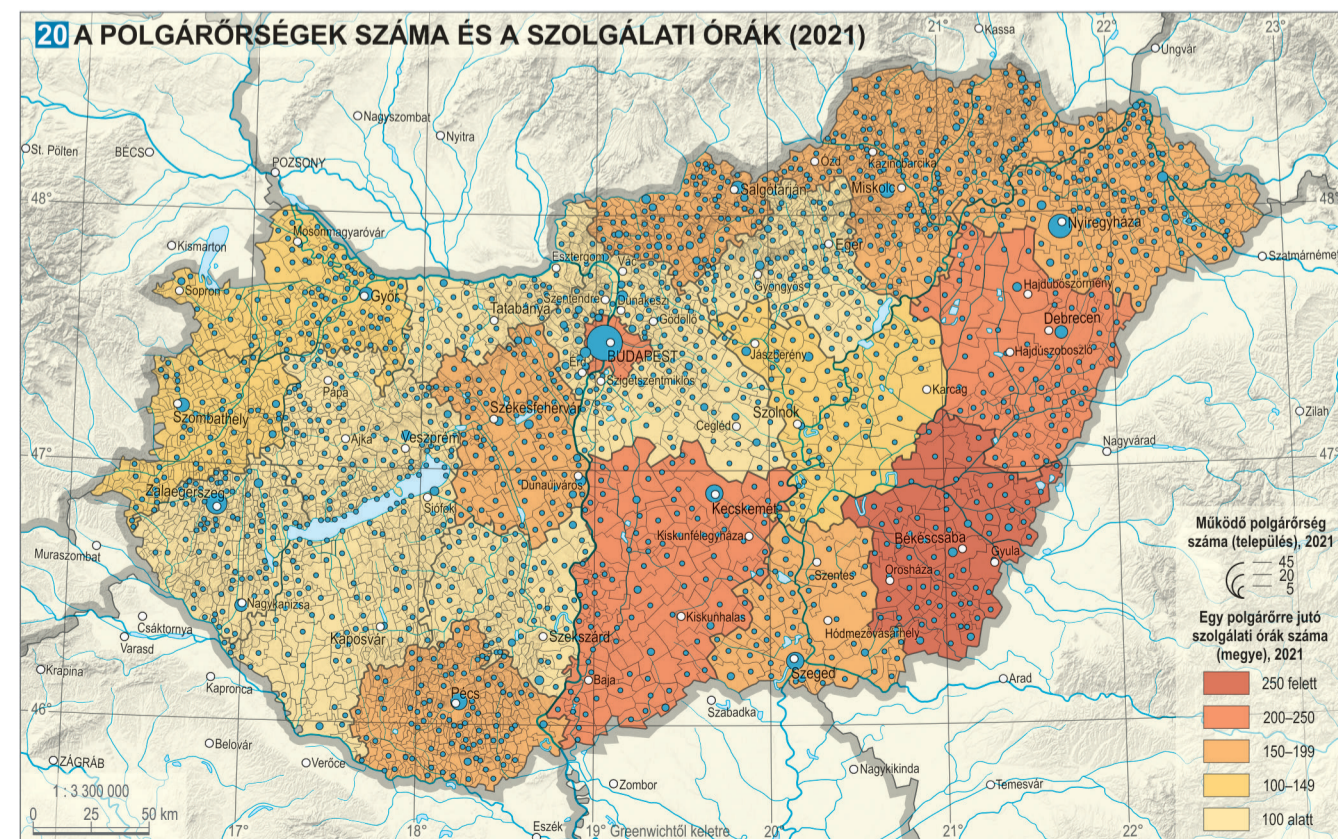
Az összes (tehát nem csak civil szervezetnél végzett) önkéntes munkavégzésben nagyobb aktivitást mutatnak a gazdasági szempontból elmaradottabb térségek lakói – vélhetően azért, mert itt több megoldásra váró feladat van, ami aktivizálja a polgárokat. Így például Észak-Magyarországon vagy az észak-alföldi vármegyékben kifejezetten magas az önkéntes munkát végzők aránya, ugyanakkor például Észak-Dunántúl vármegyéiben vagy Csongrád-Csanádban alacsonyabb [X. 2. 23.](#) Leggyakrabban azért nem végeznek a polgárok önkéntes munkát, mert senki sem kért tőlük ilyen segítséget. Ez az ok mindenütt egyformán fontos, de egyes vármegyékben az idő hiányát, illetve azt, hogy ez az állam feladata lenne is sokan említik [X. 2. 24.](#)

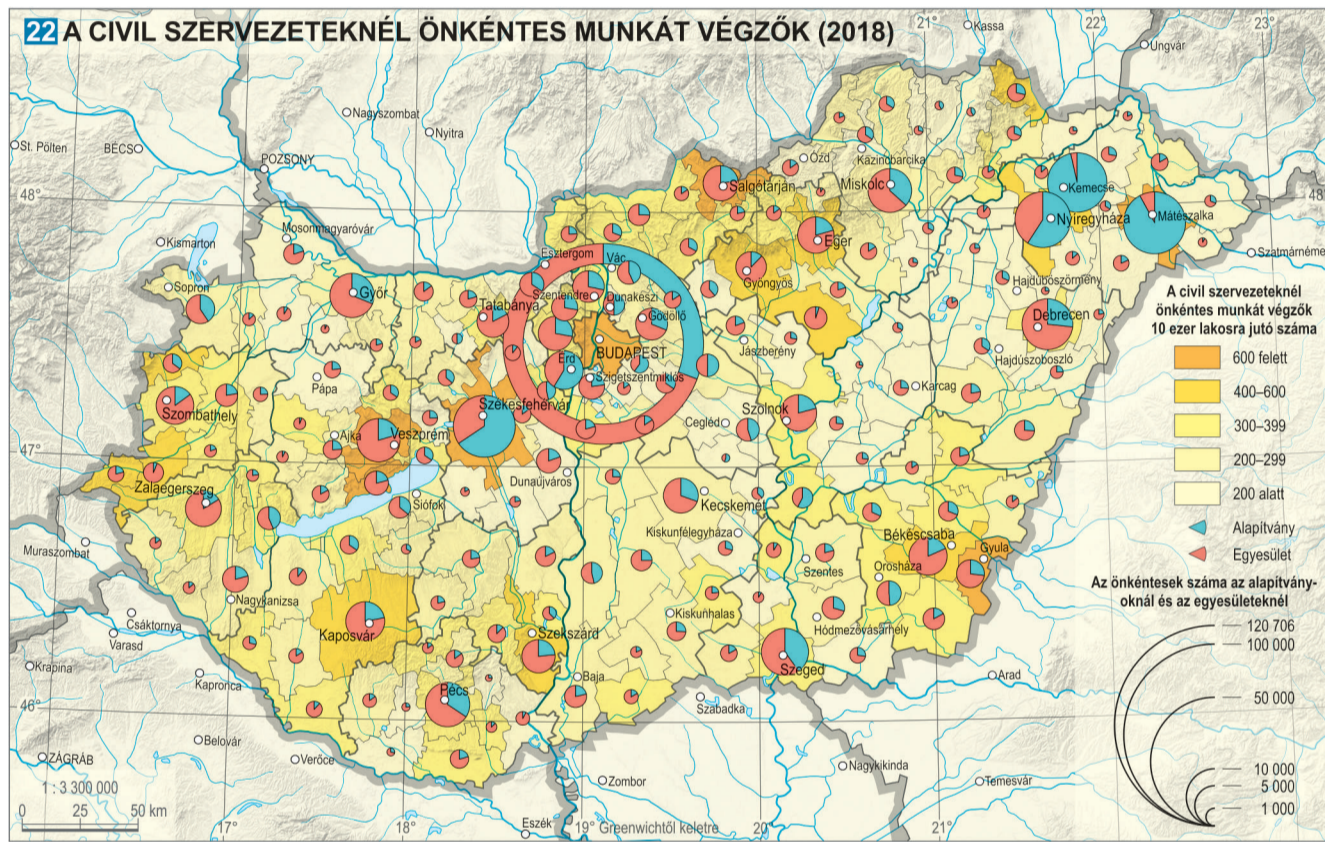
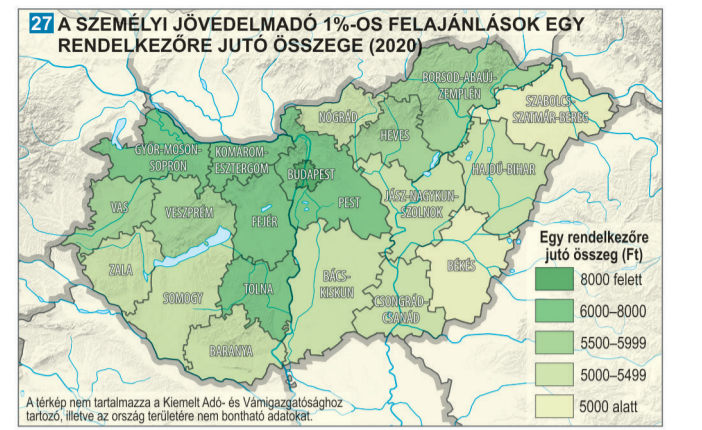
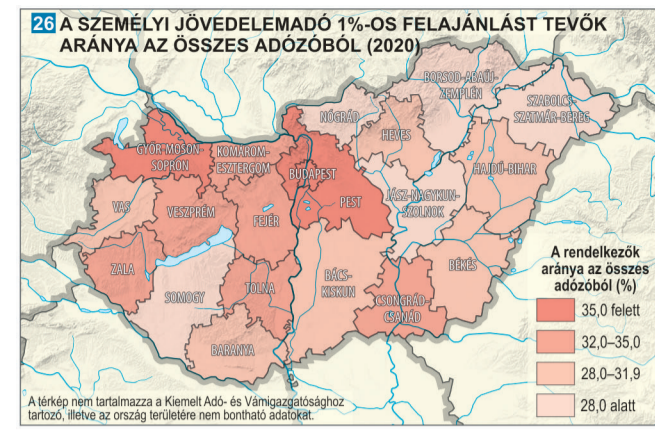
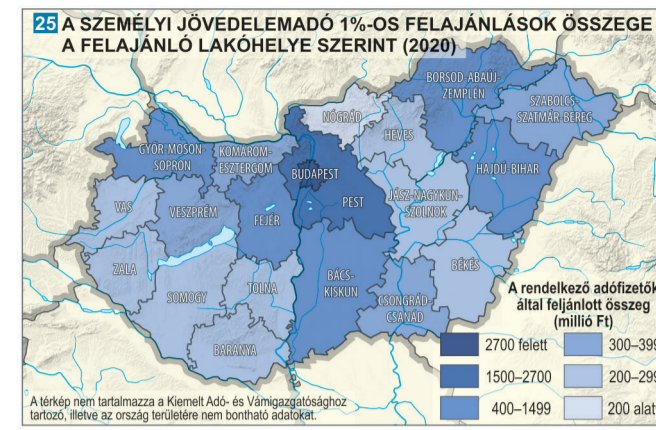
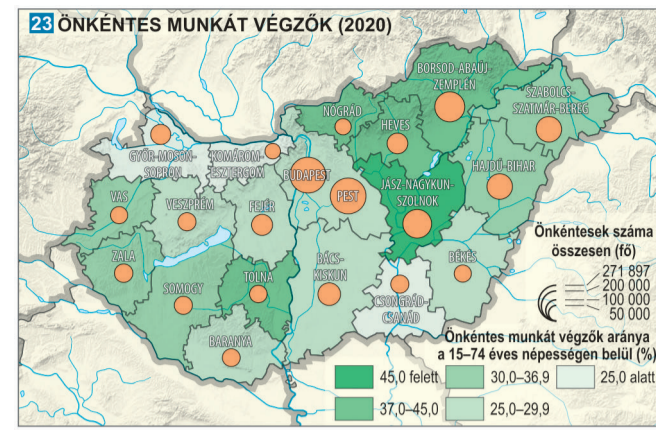
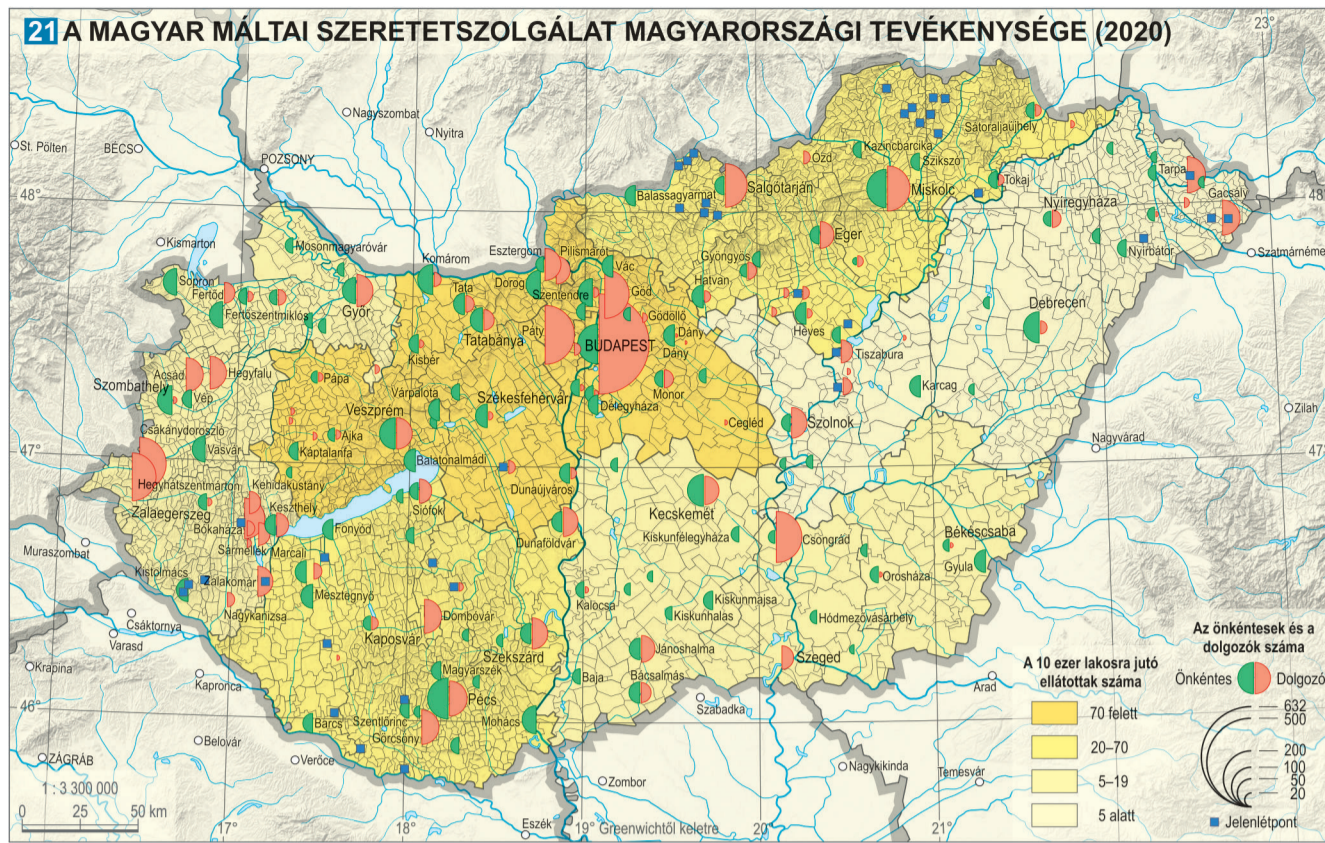
A Magyar Máltai Szeretetszolgálat Egyesület

Az 1989. február 4-én megalakult Magyar Máltai Szeretetszolgálat Egyesület a maga több mint 2700 önkéntesével és csaknem 4000 dolgozóival az ország egyik legnagyobb civil szervezete. Önkéntesei és alkalmazottai országsszerte megtalálhatók, ami nemcsak a helyi jelenlétüket és beágyazottságukat mutatja, hanem a helyi társadalom készségét is a szervezet segítségére [2](#). Önkénteseinek lakosságárányos létszáma az ország nyugati felében és a nagyobb városokban magasabb, de „Jelenlét programján” keresztül a hátrányos helyzetű kistérségeken úgynevezett „Jelenlét pontokat” működtet a szervezet, amelyekkel nagyban segítik a közösségépítést és segítséget nyújtanak a mindennapokban. A Jelenlét pontokon dolgozók minden településen kiemelt figyelmet fordítanak a gyermekek fejlődésére, hogy a helyzetükből adódó hátrányok ne határozzák meg egész életüket [X. 2. 21.](#)

A polgárok közvetlen civil aktivitása

A polgárok – azon túl, hogy különféle szerveződésekben vesznek részt – egyénileg is végezhetnek civil tevékenységet. Leggyakoribb módja az önkéntes munkavégzés, illetve az adományozás vagy felajánlás.

polgári aktivitás visszacsúszása, a civil szervezetek csaknem teljes betöltése sújtotta a határon túli magyarokat is, de arra is volt példa, hogy maga a kommunista párt hozott létre általuk ellenőrzött magyar „civil” szervezetet (pl. Csehszlovákiában a Csemadok, 1949).

A rendszerváltozás óta a szomszédos országokban a magyar civil szervezeteknek számtalan olyan feladattal kell ellátniuk, főként a kultúra, az oktatás, a nyelvhasználat és az érdekvédelem területén, melyet az adott államnak kellene saját polgárai egyéni, közösségi fejlődése érdekében. Ennek a helyzetnek lett az eredménye, hogy a magyar nemzeti megmaradás, identitás- és összetartozástudat erősítése érdekében a magyar állam 2013-tól nemzetpolitikai stratégiát dolgozott ki és érvényesít (*Miniszterelnökség, Nemzetpolitikai Államtitkárság*). Ennek során a kormány a civil önszerveződések működését, a nemzeti összetartozást, valamint a közjó kiteljesedését, illetve a civil szervezetek szakmai tevékenységét támogató központi költségvetési előirányzatot, *Nemzeti Együttműködési Alapot* hozott létre. A magyar állam 2023 elején 5477 Kárpát-medencei határon túli magyar civil szervezetet támogatott, melyek 52%-a Románia, 24%-a Szlovákia, 15%-a Szerbia, 6%-a Ukrajna területén működik. Jellegüket tekintve 50%-uk kulturális, közművelődési, 13%-uk oktatási, 10%-uk ifjúsági szervezet. Tízezer határon túli magyarra átlagosan 31 civil szervezet jut, mely átlagot – a legnépesebb nemzetrészeink közül – az EU-n kívüli kárpátaljai és vajdasági magyarok haladják meg (34, illetve 41).

Erdélyben 2854 támogatott magyar civil szervezet található, melyek 62%-a székelyföldi, 18%-a partiumi, 20%-a egyéb erdélyi, bánsági. Tevékenységi körüket tekintve 44%-uk kulturális, közművelődési, 16%-uk oktatási, 11%-uk ifjúsági szervezet.

A közel 14 ezerre becsült számú erdélyi magyar civil szervezet működésének koordinálására jött létre a Magyar Civil Szervezetek Erdélyi Szövetsége (2004). Az ifjúsági szervezetek ernyőszerve a közel 400 erdélyi tagszervezettel rendelkező MIÉRT (Magyar Ifjúsági Értekezlet, 2002). A közoktatási szférában országos jelentőségű a Romániai Magyar Pedagógusok Szövetsége (1991), a felsőoktatásban a magyar magánegyetemi hálózat működését biztosító Sapientia Alapítvány (2000). Az erdélyi magyar civil szférát összefogó, legrégebbi gyökerekkel rendelkező szervezet a tudomány terén az EME (Erdélyi Múzeum-Egyesület, 1859–1949, 1990–), a közművelődésben az EMKE (Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület, 1885–1946, 1991–). A legtöbb magyar civil szervezet Erdély „kulturális és gazdasági fővárosában”, Kolozsváron és a nagyobb székely városokban működik, ahol a szervezetség is a legnagyobb arányú (50–65 magyar civil szervezet/10 ezer magyar lakos, szemben a 29-es erdélyi magyar átlaggal) **X. 2. 28.**

E tekintetben a legalacsonyabb magyar civil szerveződési aktivitás a kelet-magyarországi nagyobb városokhoz (Szeged, Békéscsaba, Debrecen) közel eső bánsági és partiumi városokban figyelhető meg (Nagyváradtól eltekintve: 9–16 magyar civil szervezet/10 ezer magyar).

A szlovákiai magyar nyelvterületen 1326 (63%-ban kulturális, közművelődési profilú) magyar civil szervezet található, melyek közül a legszélesebb hatókörrel rendelkezők közé tartoznak: a Szlovákiai Magyar Társadalmi és Közművelődési Szövetség – Csemadok (1949), a Fórum Kisebbségkutató Intézet (1996), a Szlovákiai Magyar Pedagógusok Szövetsége (1990), a Szlovákiai Magyar Szülők Szövetsége (2004), a Szlovákiai Magyar Cserkészszövetség (1990), a Via Nova Ifjúsági Csoport (2007) és a Pro Civis (2003). A felvidéki magyar civil szervezetek 70%-a a nyugati területeken működik, ahol legnagyobb számban a legtöbb magyar otthonának számító Komáromban, Dunaszerdahelyen és a fővárosban, Pozsonyban lelhető fel. Rajtuk kívül a legnagyobb civil szerveződési aktivitás (a helybeli magyarok számára viszonyítva) Gútán, Ipolyságon, Füleken, Rimaszombaton és Nagykáposon figyelhető meg.

A volt jugoszláv területeken a jogi környezet már 1982-től lehetővé tette a polgári társulások létrejöttét, ennek megfelelően főként kulturális jellegű magyar civil szervezetek alapítását is. A Vajdaság területén jelenleg 819 magyar civil szervezet részesül magyarországi támogatásban, melyek közül – a többi Kárpát-medencei nemzetrésznkhöz képest – alacsony a kulturális és oktatási jellegűek aránya (35%, illetve 10%). Mindez annak az eredménye, hogy a magyar identitás megör-

zése, erősítése szempontjából fontos oktatási és kulturális feladatok ellátásában a szerb állami és vajdasági támogatás mellett a leggyakrabban a helyi magyarság részét képező, mint más szomszédos államok az ottani magyar kisebbségek esetében. A számos szervezet munkájának koordinálásában ernyőszervezetek játszanak fontos szerepet (pl. Vajdasági Magyar Civil Szövetség, 2008; Vajdasági Magyar Művelődési Szövetség, 1992; Szakegyesületek és Társulatok Szövetsége, 1965). A legtöbb magyar civil szervezet az észak-bácskai magyar etnikai tömb területén (Szabadka, Zenta, Magyarkanizsa, Topolya, Ada) és a tartományi székhelyen, Újvidéken működik. A legnagyobb civil szerveződési aktivitás (50–90 civil szervezet/10 ezer magyar) is ezen a területen, illetve néhány bánsági nyelvterületen (pl. Torontáltorda, Magyarcserepye) figyelhető meg.

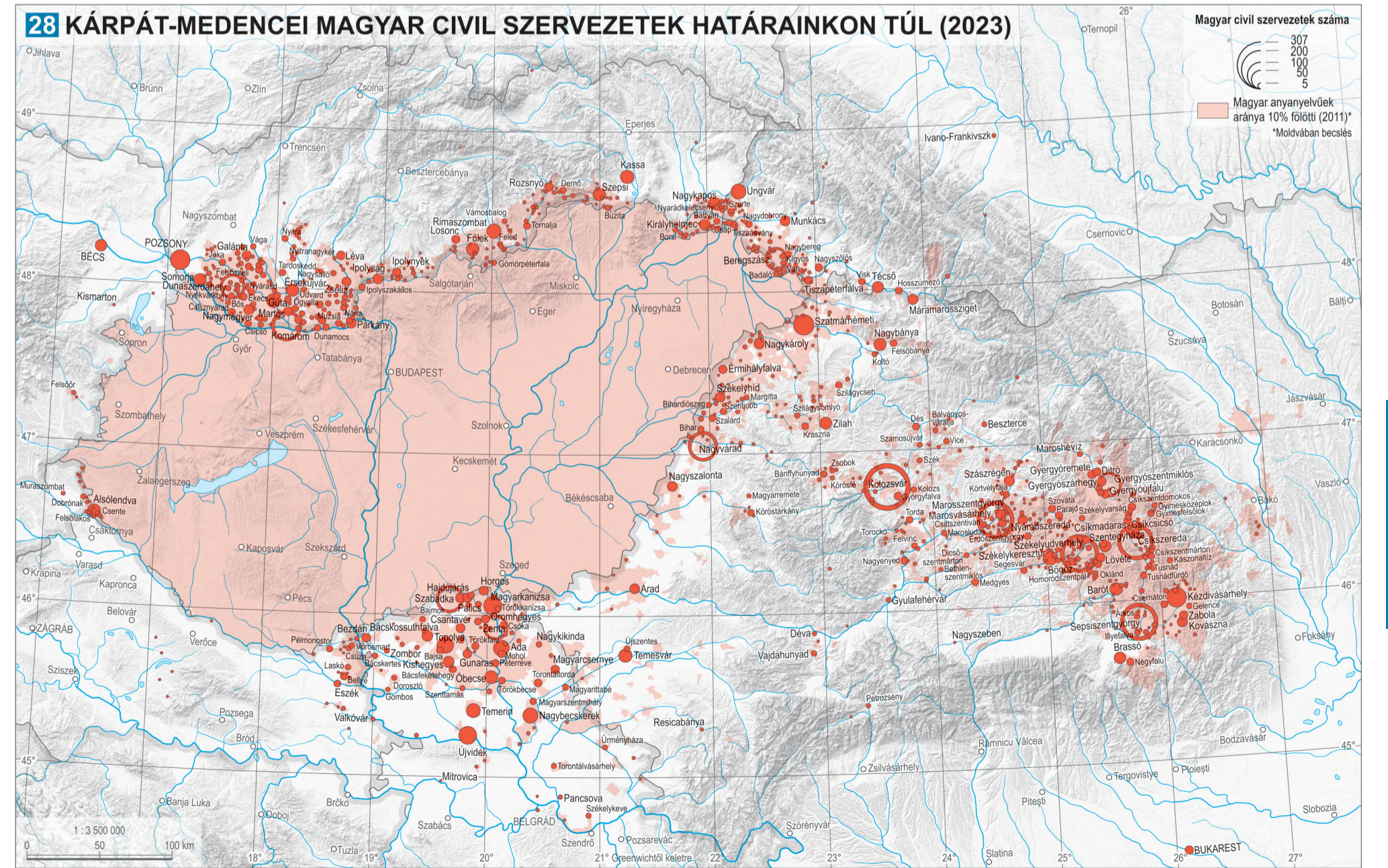
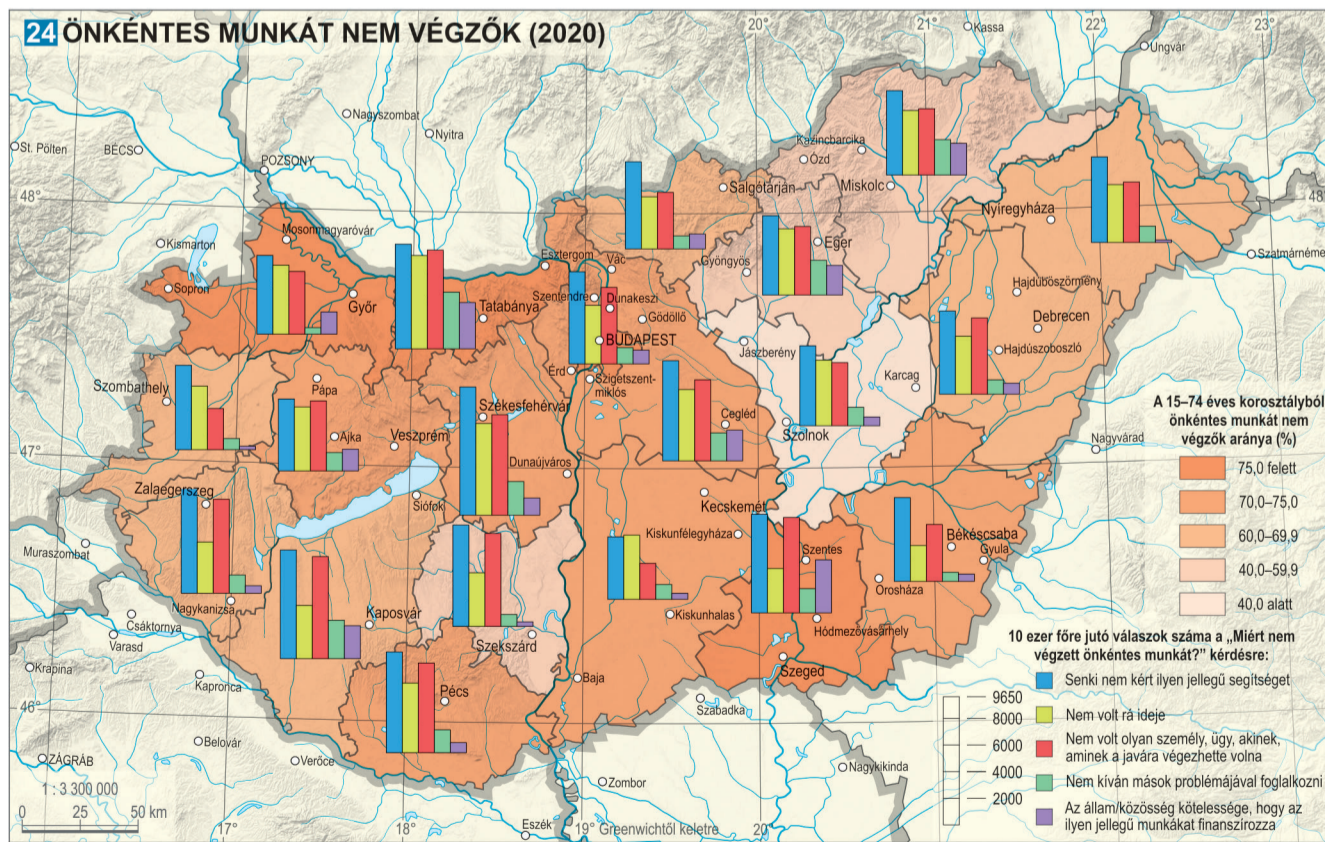
Az ukránai, kárpátaljai magyar közösségben sokféle civil szervezet ténykedik, melyek közül a legrégebbi és legnagyobb az 1989-ben létrejött Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKKSZ), az ottani nemzet-részünk legjelentősebb érdekvédelmi társadalmi szervezete. A támogatott 342 szervezet közül 64 kötődik nevében is a KMKKSZ-hez. Az itteni civil szervezetek közel fele kulturális ugyan, de a súlyos gazdasági helyzet miatt viszonylag nagy arányt képviselnek a szociális jellegűek. Legtöbb szervezet természetesen a legnagyobb

magyar közösségekben (Beregszász, Ungvár, Munkács) működik, de a helyi magyarság lélekszámához képest különösen sok civil szervezet jött létre Técsőn, Tisza-péterfalván, Tiszaásványon és Szűrten is.

Horvátország pannon (közép-európai) területén 2021-ben a 9216-ra csökkent lélekszámú magyarság 70 támogatott civil szervezettel rendelkezik, melynek háromnegyede kulturális jellegű tevékenységet folytat és kétharmada a Dráváközben működik. Itt van a székhelye (Bellye és Pélmónostor) a legnagyobb érdekvédelmi szervezetüknek, a Horvátországi Magyarok Demokratikus Közösségének (1993) és a civil szervezetek többségét ernyőszervezetként tömörítő Magyar Egyesületek Szövetségének (1998) is. Újságíróik, pedagógusai, nyelvészeik szervezeteinek központja Eszék, tudósai a főváros, Zágráb.

A szlovéniai Muravidéken élő, 5000 főre becsülhető magyarság a lélekszámához képest rendkívül sok (59) civil szervezetet működtet, melyeknek a fele kulturális jellegű és 40%-uk a vegyes nyelvű határvidék központjában, Alsólendván ténykedik.

Az ausztriai Örvideken élő, egyre inkább gyarapodó lélekszámú (kb. 12 ezer főnyi) őshonos és bevándorló magyarok mindössze öt civil szervezetet alapítottak, melyek közül kettő Felsőőrön, egy Alsóőrön működik.

Kárpát-medencei magyar civil szervezetek határainkon túl

Magyar civil szervezethez tartozni és ott tevékenykedni egészen mást (és többet) jelent a szomszédos nemzet-államok területén, mint Magyarországon. Magyar ki-

sebbségi közösségben mindez a magyar identitás kifejezésének egyik módja is. A trianoni békediktátum után, a két világháború között a kisebbségi helyzetbe került magyarság civil szerveződéseinek működését a csehszlovák, román, jugoszláv állam igyekezett erőteljesen korlátozni. Az államszocializmus évtizedeiben az állam-

Magyarország Nemzeti Atlasza (MNA)

www.nemzetiatlasz.hu

<i>Szerkesztőbizottság</i>
Kocsis Károly (elnök)
Klinghammer István (tiszteletbeli elnök), Nemerkenyi Zsombor (titkár),
Gercsák Gábor, Kincses Áron, Kovács Zoltán, Zentai László

<i>Kartográfiai Tanácsadó Bizottság</i>
Zentai László (elnök)
Bartos-Elekes Zsombor, Bottlik Zsolt, Buga László,
Gede Máttyás, Gercsák Gábor, Györffy János, Márton Máttyás,
Orosz László, Török Zsolt Győző, Ungvári Zsuzsanna

MNA Állam és nemzet kötet

<i>Kötetszerkesztők</i>
Kocsis Károly (főszerkesztő), Kovács Zoltán, Nemerkenyi Zsombor, Gercsák Gábor, Kincses Áron

<i>Fejezetszerkesztők</i>
Bába Iván, Borsos Balázs, Buga László, Győri Ferenc, Hajdú Zoltán, Halmai Péter, Hevesi Attila, Juhász Dezső, Kocsis Károly, Kovács Zoltán, Kulcsár Gabriella, Máttyás Szabolcs, Pál Viktor, Török Zsolt Győző, Várkonyi László

<i>Képszerkesztő</i>
Magyar Árpád

<i>Szakmai lektor</i>
Probáld Ferenc, Gercsák Gábor, Bereznay András (V. fejezet térképei)

<i>Nyelvi lektor</i>
Kálóczy Katalin, Gercsák Gábor

<i>Borítóterv</i>
Mezei Gáspár – HUN-REN CSFK Földrajztudományi Intézet, Kuti Ildikó – Civertan Bt.

<i>Arculatterv, tipográfia</i>
Kuti Ildikó – Civertan Bt.

<i>Sokszorosítás</i>
Keskeny és Társai 2001 Kft. keskeny nyomda.hu

<i>A kiadvány megjelenéséhez támogatást nyújtott:</i>
Magyarország Kormánya
HUN-REN, Magyar Kutatási Hálózat
Magyar Tudományos Akadémia

<i>A kötet szerkesztésének lezárása:</i> 2024. július 1.

<i>ISBN 978-963-9545-55-7</i> ö
ISBN 978-963-9545-69-4

MAGYARORSZÁG NEMZETI ATLASZA

ÁLLAM ÉS NEMZET

<i>Szerzők</i>
BÁBA IVÁN
BÁRTH M. JÁNOS
BARTOS-ELEKES ZSOMBOR
BENEDEK JÓZSEF
BICZÓ KRISZTINA
BOLLÓK ÁDÁM
BOROS LAJOS
BORSOS BALÁZS
BUGA LÁSZLÓ
CSÜLLÖG GÁBOR
FINTA ISTVÁN
FRISNYÁK SÁNDOR
GYŐRI FERENC
HAJDÚ ZOLTÁN
HALMAI PÉTER
HARDI TAMÁS
HEGEDŰS ÁBEL
HEVESI ATTILA
HONVÁRI JÁNOS
HORVÁTH FRIDERIKA
HUBAI LÁSZLÓ
JANKÓ ANNAMÁRIA
JUHÁSZ DEZSÓ
KITANICS MÁTÉ
KOVALCSIK TAMÁS
KRISKA OLIVÉR
KULCSÁR GABRIELLA
KVECK PÉTER

MARTON TIBOR
MASEK ZSÓFIA
MÁTYÁS SZABOLCS
MORVAI TÜNDE
NAGY MIKLÓS MIHÁLY
NEMERKÉNYI ZSOMBOR
OLÁH KRISZTINA
PÁL VIKTOR
PÁLNÉ KOVÁCS ILONA
PAP JÓZSEF
PAP NORBERT
REMÉNYI PÉTER
SIPOSNÉ KECSKEMÉTHY KLÁRA
SOMLYÓDYNÉ PFEIL EDIT
TÖRÖK ZSOLT GYŐZŐ
TRINGLI ISTVÁN
UJVÁRY GÁBOR
VADÁL ILDIKÓ
VÁRKONYI LÁSZLÓ
ZAGYI NÁNDOR
ZENTAI LÁSZLÓ

CSÜLLÖG GÁBOR
DEMETER GÁBOR
†DOMANOVSKY GYÖRGY
†ENGEL PÁL
FINTA ISTVÁN
†GLASER LAJOS
GÓRA ZOLTÁN
GYŐRI FERENC
HAJDÚ ZOLTÁN
HALMAI PÉTER
HARDI TAMÁS
†HARKAI IMRE
H. KÉRDŐ KATALIN
HONVÁRI JÁNOS
HORVÁTH FRIDERIKA
HUBAI LÁSZLÓ
JANKÓ ANNAMÁRIA
JUHÁSZ DEZSÓ
KITANICS MÁTÉ
†KNEZSA ISTVÁN
KOCSIS KÁROLY
KÓKAI SÁNDOR
KOMORÓCZY BALÁZS
KÓSA LÁSZLÓ
KOVÁCS ZOLTÁN
KOVALCSIK TAMÁS
†KRESZ MÁRIA
KRISKA OLIVÉR
KULCSÁR GABRIELLA
KVECK PÉTER
†MARTIN GYÖRGY
MARTON TIBOR
MASEK ZSÓFIA

MÁTYÁS SZABOLCS
MORVAI TÜNDE
†NAGY IVÁN
ÖRDÖG ISTVÁN
PÁLNÉ KOVÁCS ILONA
PÁL VIKTOR
PAP JÓZSEF
PAP NORBERT
REMÉNYI PÉTER
SOMLYÓDYNÉ PFEIL EDIT
SOÓS ESZTER
SZABÓ TAMÁS
SZÓKE BÉLA MIKLÓS
TÁTRAI PATRIK
TEKNŐS LÁSZLÓ
TINER TIBOR
TÖRÖK ZSOLT GYŐZŐ
UJVÁRY GÁBOR
VADÁL ILDIKÓ
VÁNDOR ANDRÁSNÉ
VÁRKONYI LÁSZLÓ
ZAGYI NÁNDOR

<i>Térkép- és ábraserzők</i>
†BARABÁS JENŐ
BÁRTH M. JÁNOS
BENEDEK JÓZSEF
BERTUS ZOLTÁN
BICZÓ KRISZTINA
BOLLÓK ÁDÁM
BOROS LAJOS
BORSOS BALÁZS
BUGA LÁSZLÓ
B. TÓTH ÁGNES

CSÜLLÖG GÁBOR
DEMETER GÁBOR
†DOMANOVSKY GYÖRGY
†ENGEL PÁL
FINTA ISTVÁN
†GLASER LAJOS
GÓRA ZOLTÁN
GYŐRI FERENC
HAJDÚ ZOLTÁN
HALMAI PÉTER
HARDI TAMÁS
†HARKAI IMRE
H. KÉRDŐ KATALIN
HONVÁRI JÁNOS
HORVÁTH FRIDERIKA
HUBAI LÁSZLÓ
JANKÓ ANNAMÁRIA
JUHÁSZ DEZSÓ
KITANICS MÁTÉ
†KNEZSA ISTVÁN
KOCSIS KÁROLY
KÓKAI SÁNDOR
KOMORÓCZY BALÁZS
KÓSA LÁSZLÓ
KOVÁCS ZOLTÁN
KOVALCSIK TAMÁS
†KRESZ MÁRIA
KRISKA OLIVÉR
KULCSÁR GABRIELLA
KVECK PÉTER
†MARTIN GYÖRGY
MARTON TIBOR
MASEK ZSÓFIA

MÁTYÁS SZABOLCS
MORVAI TÜNDE
†NAGY IVÁN
ÖRDÖG ISTVÁN
PÁLNÉ KOVÁCS ILONA
PÁL VIKTOR
PAP JÓZSEF
PAP NORBERT
REMÉNYI PÉTER
SOMLYÓDYNÉ PFEIL EDIT
SOÓS ESZTER
SZABÓ TAMÁS
SZÓKE BÉLA MIKLÓS
TÁTRAI PATRIK
TEKNŐS LÁSZLÓ
TINER TIBOR
TÖRÖK ZSOLT GYŐZŐ
UJVÁRY GÁBOR
VADÁL ILDIKÓ
VÁNDOR ANDRÁSNÉ
VÁRKONYI LÁSZLÓ
ZAGYI NÁNDOR